एव चेत् । अनवस्थितिरज्ञानहेतौ UpādhiKha. 1B. 3.

अज्ञानहेतुक (ajñānahetu-ka) *adj.* caused by ignorance, whose cause is nescience इत्येते वै त्रयः प्रोक्ता बन्धा अज्ञानहेतुकाः VāyuP. ii. 40. 60; BrahmāṇḍP. iii. 3. 38; संप्रत्यज्ञानहेतुकाः । अनुमानविहीनोऽपि सोऽस्तीति परिकल्प्यते TattvSaṁ. 2088; कोशपञ्चक एतस्मिन्निषिद्धेऽज्ञानहेतुके । नानन्दमयता न्याय्या TaiUBhāVā. 111. 1 (2); 194. 12 (2); BṛĀraUBhVā.(Sambandha.) 109; iv. 3. 1346; PañcPā. 2. 1 (*on* i. 1. 1); कर्तृत्वम् … अज्ञानहेतुकं स्यात् NyāySu.(Ja.) 22A. 6 (*on* i. 1. 1); YuktiSneha. 122. 25 (*on* i. 1. 5); AdvaiSi. 530. 17; मोहोऽज्ञानहेतुकः GuruCandr. ii. 332. 19.

अज्ञानहेतुज (ajñānahetu-ja) *adj.* arising from the cause namely nescience मनोऽपि स्मरतीत्येतत् ज्ञानमज्ञानहेतुजम् UpadeSā. 219. 16.

अज्ञानहेतुत्व (a-jñānahetutva) *n.* absence of being the cause of perception असतोऽज्ञानहेतुत्वे व्यक्तिरव्यभिचारिणी NyāyVi. 2. 32; (ajñānahetu-tva) being caused by nescience एकत्वपक्षे त्वेतेषां दोषो नान्यतमो भवेत् । भयस्याज्ञानहेतुत्वात्तन्निवृत्तौ निवर्तते TaiUBhāVā. 157. 15 (2); BṛĀraUBhVā. i. 3. 91.

अज्ञानांश (ajñānāṁśa) *m.* element of nescience न द्राक्प्रतिहतशक्तिज्ञानं प्रारब्धबलादस्य निदानम् । अज्ञानांशं ग्रसते NayaMañ. IV. i. 11. 20.

अज्ञानाकल्पित (ajñānākalpita) *adj.* not produced by nescience, not imagined through nescience अन्यस्य चाज्ञाना(? न)कल्पितस्याभावात् Nyāyāmṛ. 227B. 6.

अज्ञानाकार (ajñānākāra) *adj.* **A** [*f.* -ā] of the form of ignorance अज्ञानाकारा बुद्धिरेवाज्ञानतया कल्पनीया Kāśi. ii. 152. 22 (*on* 5(3). 139); ii. 154. 14 (*on* 5(3). 145); **B** of the form of nescience अज्ञानाकारप्रमाणवृत्तिसत्त्वे…अज्ञानं स्थितम् GuruCandr. ii. 375. 9; ii. 378. 11; LaCandr. 551. 14.

अज्ञानाकार्यत्व (ajñānākārya-tva) *n.* the state of not being the effect of nescience अज्ञानाकार्यत्वेन … बिंबप्रतिबिंबभेदः सत्यः स्यात् Nyāyāmṛ. 607B. 12; GuruCandr. i. 66. 22.

अज्ञानाकृष्ट (ajñānākṛṣṭa) *adj.* drawn away or removed by ignorance (विप्रः) अज्ञानाकृष्टसद्भावो विपन्नः MārkP. 10. 39.

अज्ञानाक्षेपकत्व (ajñānākṣepaka-tva) *n.* nature of causing the presumption of ignorance प्रकृते वाचनोपपत्तेरज्ञानाक्षेपकत्वे प्रमाणाभावात् BhāṭṭDī. ii. 69. 11 (*on* iii. 8. 8)

अज्ञानाङ्गीकार (ajñānāṅgīkāra) *m.* acceptance of nescience सति तस्मिन्नज्ञानाङ्गीकारे व्याघातः Nyāyāmṛ. 151B. 8; SiddhāLeSaṁ. 412. 10.

अज्ञानाचरित (ajñānācarita) *adj.* practised inadvertently [Apte]

अज्ञानाजीर्ण (ajñānājīrṇa) *n.* indigestion (i. e. excess) of ignorance मैथिलाः…गजयोर्मध्यबलं चालयन्ति । तत्तेषामज्ञानाजीर्णोद्गारवमनम् CaturDī. 5. 6.

अज्ञानाज्ञान (ajñānājñāna) *n.* ignorance about nescience अज्ञानाज्ञानभेत्री किमियमनुमितिः TattvMu. 3. 37.

अज्ञानातिरिक्त (ajñānātirikta) *adj.* different from nescience सत्यपि प्रमाणगम्ये जडे अज्ञानातिरिक्ते तस्य कञ्चिदज्ञानं न संभवति IṣṭaSi. 196. 10; यदनादि तदज्ञानातिरिक्तं न निवर्तते NyāySu.(Ja.) 20B. 4 (*on* i. 1. 1); 60B. 13 (*on* i. 1. 1); अज्ञानातिरिक्तकारणाभावेऽपि वेदे स्वर्गादिसाधनता संमता SiddhāTa. 58. 25; 58. 3.

अज्ञानातिरेक (ajñānātireka) *m.* **i** excess of nescience (आत्मनः) अज्ञानातिरेकाच्छरीरग्रहणं प्रपञ्चयति BālaKrī. ii. 33. 1 (*on* 3. 60 (?70)); **ii** difference from nescience न चाज्ञानातिरेकेण व्यवधानान्तरं मतम् BṛĀraUBhVā. iii. 3. 92.

अज्ञानातिशय (ajñānātiśaya) *m.* excess of ignorance स्पर्धन्ते किलानेन केचन दुष्कविहतकाः…अज्ञानातिशयेन Ḍamaru. 13 (4)

अज्ञानात्मक (ajñānātma-ka) *adj.* [*f.* -ikā] **i** of the nature of inadvertence क्षमास्माकं महादेव यदज्ञानात्मकं प्रभो BrahmāṇḍP. ii. 4. 13; **ii** of the nature of ignorance बुद्धिवृत्तिर्द्वेधा मता । ज्ञानाज्ञानात्मिका SarvaSiSaṁ. 4. 6; S'ivDṛ. 4. 24; अज्ञानात्मकाणवमलावलम्बित्वं श्रीपूर्वशास्त्रे विकथितम् ParāTri. 118. 8; इदमेव ज्ञानमज्ञानात्मकमलप्रतिपक्षत्वात् PratyabhiVi. ii. 259. 4 (*on* iii. 2. 12); अज्ञानात्मिका बुद्धिरेव तवापद्यते NyāyRa. 306. 16 (*on* 5(3). 139); **iii** of the nature of the absence of knowledge अज्ञानात्मकं तावदप्रामाण्यं कारणाभावमात्रसमधिगम्यम् Kāśi. i. 88. 21 (*on* 2. 45); **iv** of the nature of nescience सुखं ज्ञातं मयेत्येवं तवाज्ञानात्मकत्वतः UpadeSā. 292. 54; IṣṭaSi. 148. 13; अज्ञानात्मकवस्तु नाश्रयतयाज्ञानस्य संभाव्यते SaṁkṣeS'ā. 2. 209; (ii. 125. 8); PrakaVi. 20. 10; विमतो ज्ञाननिवर्त्यः अज्ञानात्मकत्वात् VivaPraSaṁ. 118. 20; 9. 23; अज्ञानमात्रहेतुत्वेन अज्ञानात्मकमात्रपरिणामिकत्वात् GuruCandr. ii. 319. 19; LaCandr. 529. 41; **v** of the nature of what is other than knowledge नन्वज्ञानात्मकत्वे घटादिवदवश्यसंवेद्या घटादिवत् सुखादयो न भवेयुः NyāyVārPari. 521. 5.

अज्ञानात्मकता (ajñānātmaka-tā) *f.* the state of being of the form of nescience नाज्ञानात्मकताबहिष्कृतमिदं जीवत्वमङ्गीकृतम् SaṁkṣeS'ā. 2. 209 (ii. 125. 6)

अज्ञानात्मकत्व (ajñānātmaka-tva) *n.* **i** the state of being of the form of nescience सुखं ज्ञातं मयेत्येवं तवाज्ञानात्मकत्वतः UpadeSā. 292. 54; तत्तयोरज्ञानात्मकत्वे युज्यते IṣṭaSi. 148. 13; तस्याज्ञानात्मकत्वान्न च तमसि तमस्तन्निवृत्तेरयोगात् SaṁkṣeS'ā. 2. 208 (ii. 124. 14); PrakaVi. 20. 10; बन्धस्याज्ञानात्मकत्वं सूत्रेणैव सूचितम् VivaPraSaṁ. 9. 23; 118. 20; **ii** the state of being other than knowledge नन्वज्ञानात्मकत्वे घटादिवदवश्यसंवेद्या घटादिवत् सुखादयो न भवेयुः NyāyVārPari. 521. 5.

अज्ञानात्मता (ajñānātma-tā) *f.* the state of being of the form of nescience रूप्यादेश्च ज्ञानबाध्यत्वप्रसिद्धेरज्ञानात्मता IṣṭaSi. 93. 23; यदात्मके नामरूपे इत्यज्ञानात्मता तयोः BṛĀraUBhVā. i. 4. 482.

अज्ञानात्मन् (a-jñānātman) *adj.* (authority) which is not knowledge in essence अत्राज्ञानात्मनस्तावत् प्रामाण्यमपहस्तितम् । ज्ञानात्मनश्च प्रमाणस्या-(? स्य)भिन्नेऽपि … फलेऽवश्यमर्थपरिच्छेदात्मताभ्युपेतव्या DharmoPra. 80. 19; (ajñānātman) *m.* nescient Self पुण्यपापात्मकं कर्म … अज्ञानात्मसमाश्रयम् S'ivaP. vii. 5. 26 (407A. 6)

अज्ञानात्यन्ताभाव (ajñānātyantābhāva) *m.* absolute non-existence of nescience किं तर्हि तत्त्वज्ञानस्य साध्यम् … नास्त्येवाज्ञानात्यन्ताभावबोधात्मकव्यतिरेकेण SiddhāTa. 56. 23.

अज्ञानादर्शन (ajñānādarśana) *n.* absence of experiencing nescience साक्षिवेद्ये सुखादावज्ञानादर्शनात् Nyāyāmṛ. 338A. 8; 634A. 11.

अज्ञानादि (ajñānādi) *adj.* **A** inadvertance etc. स चेदज्ञानादिभिः परिहापयति तदेनं यथागुणं दापयेत् ArthS'ā. i. 162. 1 (2. 9); PauṣkS. 27. 14; SmṛtiCan. iii. 51. 5; एतच्चाज्ञानादिकृतपापविषयम् ManvaMu. 55. 17 (*on* 2. 102) = ViraMi.(Āhnika.) 258. 1; **B** ignorance etc. सुखदुःखमोहाज्ञानादयः S'vetāUBh. 100. 18 (*on* 1. 8); ĪśvaSi. 77. 9; अनेनाज्ञानादयः परपुरुषवर्तिनः … अनुमातव्याः SāṁkhyaTaKau. 126. 4 (*on* 56); रागाज्ञानादिभिर्दोषैर्ग्रस्तत्वादनृतं वदेत् S'ivaP. viiB. 12. 23 (558A. 3); GītāBh.(Rā.) 66. 3 (*on* 2. 12); **C** nescience etc. न हि अज्ञानादावापरोक्ष्यं प्रातिभासिकम् Nyāyāmṛ. 67A. 7; तदभावेऽपि सुषुप्तावज्ञानादिज्ञातृत्वस्य दर्शनात् Nyāyāmṛ. 402A. 8; 623B. 9; अज्ञानादिसाधके परमार्थसति साक्षिणि तदभावात् AdvaiSi. 441. 21 (comm. अज्ञानादिघटितेनाज्ञानादिज्ञानत्वेन रूपेणाज्ञानादिविषयकेच्छाद्वेषादिकार्यजनके); ननु कथमज्ञानादीनामध्यस्ततया प्रतीतिः SiddhāTa. 5. 18.

अज्ञानादिक (ajñānādi-ka) *adj.* **i** ignorance etc. संभवदपि वा प्रतिज्ञान्तराज्ञानादिकमुद्भाव्यम् NyāyPari. 173. 3; **ii** nescience etc. द्वेषाज्ञानादिकं कुर्यात् स्वकार्यमपि चात्मनि Nyāyāmṛ. 525B. 7; 554A. 8.

अज्ञानादित्रय (ajñānādi-traya) *n.* **i** triad consisting of nescience etc. अज्ञानादित्रयं प्रत्यगाभासं यद्यपीष्यते BṛĀraUBhVā. iii. 3. 41; iv. 4. 788; **ii** triad consisting of the absence of knowledge etc. अज्ञानादित्रयमेवोपपादयति MayūMāli. 235. 20 (*on* iii. 3. 4)

अज्ञानादिदुःख (ajñānādi-duḥkha) *n.* misery or distress like ignorance etc. मोहाज्ञानादिदुःखानामात्मन्यस्तमयो दृढम् TantrRā. 35. 20.

अज्ञानादिदोष (ajñānādi-doṣa) *m.* defect namely nescience etc. अज्ञानादिदोषयुक्तं कथं जगत्कर्तारमाहुः NyāySu.(Ja.) 417A. 9 (*on* ii. 2. 11); 99A. 10 (*on* i. 1. 2)

अज्ञानादिध्वंसत्व (ajñānādidhvaṁsa-tva) *n.* the state of being the destruction of nescience etc. ब्रह्मणः तद् ज्ञानस्य वाज्ञानादिध्वंसत्वेन ब्रह्मज्ञानप्रयुक्तत्वमखण्डं युक्तम् GuruCandr. i. 95. 18.

अज्ञानादिनाश (ajñānādi-nāśa) *m.* destruction of nescience etc. न तु चरमवृत्तेरुत्पत्तिद्वितीयक्षणः अज्ञानादिनाशात् GuruCandr. ii. 189. 12.

अज्ञानादिनिबन्धन (ajñānādi-nibandhana) *adj.* **i** caused by ignorance etc. न हि कर्मकाण्डे कचित्कस्यचिदनाम्नानमुपासनार्थम्, नाप्यज्ञानादिनिबन्धनम् S'rutaPra. ii. 495. 22 (*on* iii. 3 31); **ii** caused by nescience etc. यद्यज्ञानादिनिबन्धनोऽयमनुसन्धानाभावो भवेत् NyāySu.(Ja.) 508A. 12 (*on* iii. 2. 10)

अज्ञानादिनिमित्त (ajñānādi-nimitta) *adj.* caused by ignorance etc. अग्रेदिधिषूपतिः कृच्छ्रातिकृच्छ्रौ चरित्वा तस्मै दत्त्वा पुनर्निर्विशेतान्यां परिणयेदित्यर्थः । अत्यन्तासमर्थस्याज्ञानादिनिमित्तेऽपराध एतत् Aparā. 1116. 25 (*on* 3. 268)

अज्ञानादिनिवारण (ajñānādi-nivāraṇa) *n.* removal of ignorance etc. तच्चैतदज्ञानादिनिवारणं प्रमाणान्तरेऽपि दृष्टम् NyāyRa. 931. 15 (*on* 7. 306)